



Ladislav Babić

Lud, luđi, najluđi - ljudi

Zbilo se to negdje poslije smrti moje majke i konačnog razlaza s dvoje djece od različitih žena. Čovjek dođe i ode, a sve ono između je jedino značajno za njega. Početak i kraj svemira. Stvaranje i ništavilo. Jasno, čovjek je negdje zametnut, a svoju povijest proživi sred drugih ljudi, kao dio gomile ili zaturen postrance. Poput mene u tom pitomom zagorskom selu na rubu kojeg sam provodio svoje dane, toleriran od ostatka seljana. Ima jedna koja kaže da „ludim smatraju onoga čije se ludilo ne poklapa s ludilom većine“, a ja sam toga jedna od ilustracija. U selu koje se do jučer dičilo najvećim nevjerničkim sinom, ja sam jedini i poslije njegova odlaska zadržao svoje uvjerenje. Poput židovskog naroda – bar mit tako tvrdi – ostali su se odrekli vođe čiju svaku riječ su upijali, i optirali za barabe koje s visine raspela zločinaca postaviše u visine zločinačke vlasti, odaklem su svakodnevno mašući križem podsjećali narod da je sam tako odlučio.

No, da se vratim na priču koju želim ispričati. Ugledao sam ga jedne kasne proljetne večeri kad su već i najslabije zvijezde žmirkale s neba, kako bezglavo - kao vrag pred tamjanom - bježi što ga noge nose, a za njim se zaista širio miomiris tamjana prožimajući gomilu koja ga je gonila, naoružana svim zamislivim priručnim sredstvima tamanjenja čovjeka od čovjeka. Kasnije, nakon što sam ga sklonio – srećom, rulja je protutnjala mimo, ne nadajući se da će jedva tolerirani ja smoći hrabrosti skloniti nesretnika kojeg su ganjali – povio mu rane od batina i kamenica od kojih je negdje izjutra i podlegao, ispričao mi je priču koju prenosim. Da od ludih uvijek ima još luđih, svjedočio je njegov pokušaj preobraženja seljana na sam Uskrs te godine, tko zna više koje, u crkvi „Svetog preobraženja“, usred

sela koje se preobražavalo svakom promjenom vlasti. On s njome nije imao nikakve veze, dapače bijaše iznad svih u povijesti poznatih, što mi se tek na kraju ukazalo očiglednim. Nisam odveć vješt u prenošenju razgovora, pa ću njegovu storiju pokušati sažeti vlastitim riječima, nesiguran hoće li čitatelji shvatiti tekst isprepleten strančevom pričom, mojim primjedbama i originalnim citatima.

Prema „knjizi nad knjigama“ kršćanskih vjernika, bog (kao nevjernik, pišem ga malim početnim slovom, za razliku od citata koje vjerno prenosim) je šestog dana stvaranja načinio Adama, praoca čovječanstva, a potom iz njegova rebra našu pramajku Evu. Kako Adam na hebrejskom znači čovjek, uvjereni su da cijelo čovječanstvo predstavlja proizvod natprirodno sposobnog metafizičkog majstora, kojem se cijele povijesti do zemlje klanjaju. Ima ironijske simbolike u tome, jer su navodno stvoreni od praha zemaljskog (ime doslovno i znači – zemlja), pa nekako ispada da se klanjaju gradivu od kojeg su sačinjeni. Kako je, po još starijem mitu, za stvaranje svijeta zaslužna majka Gea (Zemlja), ima neke kontinuitete povezanosti u tome. Uostalom, jeli bilo što od bilo čega izolirano u svemiru koji nastavamo? Pokazao se moj nepoznati posjetitelj kao vrlo obrazovana osoba, upućena u cijeli splet ljudskih znanja, stvaranja i vjerovanja. Pozivao se, uz „Knjigu Postanka“, na niz izvora, vlastitim riječima dakako, a ja prenosim iz originala koje sam nakon njegova iščeznuća potražio:

„Reče Bog: »Načinimo čovjeka na svoju sliku, sebi slična, da bude gospodar ribama morskim, pticama nebeskim i stoci – svoj zemlji – i svim gmizavcima što puze po zemlji!« Na svoju sliku stvori Bog čovjeka, na sliku Božju on ga stvori, muško i žensko stvori ih. Blagoslovi ih Bog i reče im: »Plodite se, i množite, i napunite zemlju, i sebi je podložite! Vladajte ribama u moru i pticama u zraku i svim živim stvorovima što puze po zemlji!« Doda Bog: »Evo, dajem vam sve bilje što se sjemeni, po svoj zemlji, i sva stabla plodonosna što u sebi nose svoje sjeme: neka vam budu za hranu! A zvijerima na zemlji i pticama u zraku i gmizavcima što puze po zemlji u kojima je dah života – neka je za hranu sve zeleno bilje!« I bi tako. I vidje Bog sve što je učinio, i bijaše veoma dobro. Tako bude večer, pa jutro – dan šesti.“

Biblija je prepuna proturječnih iskaza upravo toliko koliko je obimna, što dakako ne znači da nije dragocjeni povijesni – svakako ne u faktografskom smislu - dokument o svjetonazorima (od prirodoslovnih do etičkih) naših dalekih predaka. „Knjiga Sirahova“ pak, važno je spomenuti, ovako opisuje isto zbivanje:

„Gospod stvori čovjeka od zemlje i opet ga u nju vraća. Dao je ljudima točan broj dana i određeno vrijeme, dade im i vlast nad svime što je na zemlji. Odjenu ih snagom kakva je njegova i stvori ih na sliku svoju. Svakom je stvoru udahnuo strah od čovjeka, da bi on gospodario zvijerima i pticama. Oblikovao im jezik, oči, uši, i srce im dade da razmišljaju. Napuni ih znanjem i razumijevanjem i otkri im dobro i zlo. Oči je svoje stavio u srca njihova da im pokaže veličanstvo djela svojih. Oni će slaviti njegovo sveto ime, pričajući o veličanstvu djela njegovih. Još im umnoži znanje i obdari ih zakonom života. Učini s njima savez vječni i pouči ih sudovima svojim. Oči su njihove gledale slavu veličanstvenu i uho slušalo slavni njegov glas. »Čuvajte se svakoga zla«, reče im i odredi im dužnosti prema bližnjemu. Njihovi su putovi uvijek pred njim, ne mogu se sakriti pred očima njegovim.“

Podsjetit ću vas na ovo kad za to dođe vrijeme, naglasio je, nastavljajući svoju pripovjest:

„I Jahve, Bog, zasadi vrt na istoku, u Edenu, i u nj smjesti čovjeka koga je napravio. Tada Jahve, Bog, učini te iz zemlje nikoše svakovrsna stabla – pogledu zamamljiva a dobra za hranu – i stablo života, nasred vrta, i stablo spoznaje dobra i zla. Rijeka je izvivala iz Edena da bi natapala vrt; odatle se granala u četiri kraka. Prvom je ime Pišon, a optječe svom zemljom havilskom, u kojoj ima zlata. Zlato je te zemlje dobro, a ima ondje i bdelija i oniksa. Drugoj je rijeci ime Gihon, a optječe svu zemlju Kuš. Treća je rijeka Tigris, a teče na istok od Ašura; četvrta je Eufkrat. Jahve, Bog, uzme čovjeka i postavi ga u edenski vrt da ga obrađuje i čuva. Jahve, Bog, zapovjedi čovjeku: »Sa svakoga stabla u vrtu slobodno jedi, ali sa stabla spoznaje dobra i zla da nisi jeo! U onaj dan u koji s njega okusiš, zacijelo ćeš umrijeti!« I reče Jahve, Bog: »Nije dobro da čovjek bude sam: načinit ću mu pomoć kao što je on.« Tada Jahve, Bog, načini od zemlje sve životinje u polju i sve ptice u zraku i predvede ih čovjeku da vidi kako će koju nazvati, pa kako koje stvorenje čovjek prozove, da mu tako bude ime. Čovjek nadjene imena svoj stoci, svim pticama u zraku i životinjama u polju. No čovjeku se ne nađe pomoć kao što je on. Tada Jahve, Bog, pusti tvrd san na čovjeka te on zaspa, pa mu izvadi jedno rebro, a mjesto zatvori mesom. Od rebra što ga je uzeo čovjeku napravi Jahve, Bog, ženu pa je dovede čovjeku. Nato čovjek reče: »Gle, evo kosti od mojih kostiju, mesa od mesa mojega! Ženom neka se zove, od čovjeka kad je uzeta!« Stoga će čovjek ostaviti oca i majku da prione uza svoju ženu i bit će njih dvoje jedno tijelo. A bijahu oboje goli – čovjek i njegova žena – ali ne osjećahu stida.“; (od boga usađeno pomanjkanje stida nad ljudskim tijelom religije licemjerno osuđuju).

Tu negdje u igru ulazi diletantizam božanskog majstora, za posljedice kojega se odvajkada krivi ženu, Evu – stvorenje „nesavršeno“ s obzirom da je kreirano iz rebra partnerova.

„Zmija bijaše lukavija od sve zvjeradi što je stvori Jahve, Bog. Ona reče ženi: »Zar vam je Bog rekao da ne smijete jesti ni s jednog drveta u vrtu?« Žena odgovori zmiji: »Plodove sa stabala u vrtu smijemo jesti. Samo za plod stabla što je nasred vrta rekao je Bog: 'Da ga niste jeli! I ne dirajte u nj, da ne umrete!'« Nato će zmija ženi: »Ne, nećete umrijeti! Nego, zna Bog: onog dana kad budete s njega jeli, otvorit će vam se oči, i vi ćete biti kao bogovi koji razlučuju dobro i zlo.« Vidje žena da je stablo dobro za jelo, za oči zamamljivo, a za mudrost poželjno: ubere ploda njegova i pojede. Dade i svom mužu, koji bijaše s njom, pa je i on jeo. Tada se obadvoma otvore oči i upoznaju da su goli. Spletu smokova lišća i naprave sebi pregače.“

Evo, nastavio je storiju nesretnik sve slabijim glasom zbog čega sam jedva razaznavao smisao njegovih rečenica, kako ishod kršenja božje zapovjedi tumači „Katekizam katoličke crkve“:

*„Time je razoren sklad koji je, zahvaljujući izvornoj svetosti, u njima vladao; slomljeno je gospodstvo duhovnih moći duše nad tijelom, **povezanost muškarca i žene podvrgnuta je napetostima, odnosi će im biti u znaku požude i gospodarenja. Sklad sa stvorenjem narušen je: vidljivo stvorenje postalo je čovjeku strano i neprijateljsko.** Zbog čovjeka stvorenje je podvrgnuto "prolaznosti". I na kraju, ostvarit će se posljedica izričito najavljena za slučaj neposluha: čovjek će se "vratiti u prah iz kojeg je uzet". Smrt ulazi u povijest čovječanstva. Nakon tog prvog grijeha, prava "provala" grijeha preplavljuje svijet: Kainovo bratoubojstvo nad Abelom, opća pokvarenost kao posljedica grijeha; isto tako u Izraelovoj povijesti grijeh se očituje često, posebno kao nevjernost Bogu saveza i kao prestupak Mojsijeva Zakona; i nakon Kristova Otkupljenja, među kršćanima, grijeh se očituje na mnogo načina.“*

Mada se tvorci katekizma ne dovinuše do toga, u taj čas je rođena nadvlada čovjeka nad čovjekom, iskorištavanje osobe od strane druge radi vlastitog interesa. Premda antropolozi kazivanje o Kainu i Abelu u općem vidu vide kao sukob zemljoradničkog i stočarskog usmjerenja čovječanstva, gdje Kainovo bratoubistvo simbolički ilustrira prijelaz iz nomadske u ratarsku, sjedilačku fazu ljudskog roda, individualno gledano ovaj je ubio brata iz interesa zaštite plodova svoje zemlje

pred bratovom napasajućom stokom. Plodove rada i vlasništva pretpostavio je životu svog ljudskog brata, i od tada do danas tako biva u svekolikoj povijesti.

Nemojte ovog ateističkog prenositelja strančevih riječi optužiti za religiozni fanatizam prije no čujete do kraja, za sada vam vjerojatno nespoznatljivu suštinu priče čovjeka koji je umirao pred mojim očima. Kako je bog stvorio čovjeka na „svoju sliku i priliku“ („poput sebe“, uzimajući svoje biće kao uzor, što možemo tumačiti kao vrhunac samoljublja, ali i kao posljedicu činjenice da drugih inteligentnih stvorova ne bješe u svemiru), mora se pretpostaviti da je stvorio besmrtnog čovjeka. Što, doduše, proturječi Sirahovoj priči „*Dao je ljudima točan broj dana i određeno vrijeme...*“, prema kojoj su ljudi stvoreni smrtnicima. To je u skladu s činjenicom da su sva živa bića stvorena smrtna, sa sposobnošću da se „plode i množe“, pa zašto bi čovjek bio u tome izuzetak? No, pustimo detalje; zbog grijeha konzumiranja plodova s „drveta spoznaje dobra i zla“ čovjek je kažnjen smrtnošću (lijek od koje cijelu povijest traži, s obzirom da pamt i kako je u Raju cvjetalo i „stablo života“), koja se prenosi s generacije na generaciju do dana današnjega. Sa stajališta genetike, prenošenje genetske nesavršenosti na potomke nastale spolnim činom savršenog Adama i „nesavršene“ Eve posve je nejasno, s obzirom da je oboje načinjeno od sasvim istog genetskog materijala prenesenog iz zemaljskog praha u Adama, a iz njegova rebra u Evu. Svi bismo, do dana današnjega trebali biti savršeni proizvođači stvoriteljevi. Razumljivije bi bilo da potomci njihovi potječu od Lilit – prve Adamove žene koju „knjiga nad knjigama“ tek na jednom mjestu indirektno spominje - koja je zahtijevajući ravnopravnost sa svojim partnerom (bivajući prva sufražetkinja) sama napustila Raj (postavši prokleta od stvoritelja) ostavivši djecu pomajci Evi, njihovoj usvojiteljici. To bi ovu i oslobodilo optužbi za rodoskrvnuće s njima, ujedno učinivši nepotrebnim upletanje kojekakvih zmija i stabala, no držimo se ipak interpretacije jadnika kojem su u mom krevetu isticale posljednje kapi života.

Velika je laž, šaptao je sve prigušenije, da je čovjek stvoren „na sliku i priliku božju“, s obzirom da mu je falila jedna bitna tvorčeva karakteristika, čak mu je zabranjeno da je stekne vlastitim snagama: shvaćanje „razlike između dobra i zla“! Već u začetku tvorac je sačinio nesavršeno biće, ne glede na kasniji „istočni grijeh“ koji se širi do nas, i preko nas u budućnost. Reklo bi se, s namjerom držanja svojih stvorenja na kratkoj uzdi, uvijek sposoban sputati njihovu pretjeranu radoznalost: „tome je tako, jer je Jahve tako presudio!“ (kao što četiri Asimovljeva zakona robotike sputavaju slobodnu volju ove ljudske kreacije, svodeći je na poslušnu mašinu udovoljavajuću isključivo zahtjevima svog tvorca). Stvorenja se ustvari ne klanjaju stvaratelju, već svom apsolutnom gospodaru! No, tu se

postavlja bitno pitanje: zašto bi stvoritelj svoje „proizvode“ snabdio inteligencijom, a potom ih kaznio kad su je naumili upotrebljavati? Sve te sumnje i dvojbe navele su nesretnika kopnećeg pred mojim očima na sasvim drugu interpretaciju „istočnog grijeha“, nepovezanu s bogom i genetikom, već isključivo s ljudskom prirodom. I to je ono što je razjarilo na uskršnji ponedjeljak vjernike jednog od izabranih naroda, da kijačama, kamenicama, debelim granama i inim sredstvima ljudskog utjerivanja poslušnosti, utjeraju nesretnika u moj krevet iz svetog mjesta u kojem su slavili svog gospodara. Ne kao slobodni stvorovi, već sluge sile ponad sebe koju su nesposobni pojmiti.

Jeste li primijetili, dolazim do onog bitnog; bog je stvorio čovjeka a ne (izabrane) narode, koji se poslije rođenja sinova naših praroditelja namnožiše kao gljive poslije kiše. Dok su Adam i Eva tvorili jedno jedino biće – naročito spojeni u ljubavničkoj ekstazi – nije se to više odnosilo na plodove iz toga proizašle. Čovjek je otkrio drugog i drukčijeg, od sebe različitog, smatrajući da ono više ne posjeduje božje sjeme u sebi poput izabranih – ljudi i posljedično nastalih naroda. Rodilo se individualno samoljublje, oholost kulminirajuća u nadmoći „izabranih“ nad navodno nižim pojedincima, vrstama i narodima. I to je ono, što se prenosi s generacije na generaciju, ne shvaćajući da nije stvar u konzumaciji ikakvih plodova, već u izdaji iskonske ljudskosti u ime bezbožnog, stoljećima bujajućeg kukolja ljudske tvorevine – nacionalnosti. Ne ubija jedan etnik drugoga i obrnuto, nego život oduzima jedno ljudsko biće drugom ljudskom biću, jedno iskonsko božje stvorenje drugom iskonskom božjem stvoru, ljudskosti tijekom vremena degenerirane umjetno stvorenom odrednicom kojom lične interese jača predstavljajući ih kao pripadajuće nepostojećoj „izabranoj“ partikularnosti „cjelokupnog božjeg stada“. Taj grijeh vuku ljudi odvajkada, sve ga manje prepoznajući, podajući mu se u ekstazama klanja, genocida i svekolike djelatnosti omalovažavanja dugoga, drukčijeg od sebe i svojeg naroda, uvjereni u ispravnost svojih djelovanja kao navodni tvorčevi ljubljenici.

Sve tiše, ispucalih usana i povijenih rana sve crvenijim zavojima, pričao je neznanac svoju storiju radi koje ga je „tamjan“ gomile progonio kao đavla. Otišao sam po čašu vode da mu osvježim usnice, i za tu minutu što me nije bilo, zatekoh pri povratku do postelje - prazan krevet. Nemoguće da je čovjek, posebno u stanju u kojem se nalazio, bilo kuda mogao netragom nestati; prozori bijahu zatvoreni, vrata iznutra zaključana, ulaz u podrum bio je izvan kuće. U toj prekratkoj minuti mog odsustva, nestao je netragom potpunijim od Isusova iščeznuća iz groba prije više od dva tisućljeća, jer je o potonjem ipak preostao mit. Plahtu zamrljalu tragovima skorene krvi još čuvam, skanjujući se davati je na analizu, jer mi je kao

ateisti i jedan „torinski pokrov“ uvrh glave. To je moja priča, o kazivanju stranca kome se trag izgubio jedne uskršnje zagorske noći, sred države ludih s kojima sa moje ludilo ne poklapa.

4.8.2018.

PR

DIOGEN pro kultura

<http://www.diogenpro.com>

NEKOPIRATI